

Hans Tausens prædiken 1. søndag i advent

Taler
Hans Tausen
Biskop og luthersk reformator

Sted
Nikolaj Kirke

Omwændigheder

Prædikentekster

Paulus' Brev til Romerne kapitel 13, vers 11
Matthæusevangeliet kapitel 21, vers 1

1

Første Søndag ÿ Aduét. I Epistelen scriffuer S. Pouel Apostel Roma. XIII.

5 Kjære brødre. Efter di wÿ wide det paa tiden/ at stunden er/ at wÿ nu opwogne
aff søffne (heldst fordi wor salighed er nu nermer end der wÿ trode) naten er
framfare / men dagen er tilstundet. Derfor lader oss afflegge møckhedsens
gierninger/ oc iføre oss liysens waabé. Lader oss wandre tychtelig saa som om
dagé/ icke i frodzerij oc slemmerij/ icke ÿ fulhed oc sløssachtighed/ icke ÿ kiff og
10 nid. Men ifører eder den Derre Jesum Christum. Oc røchter icke kiødet til
welløst.

I. Tÿden vnder det gamle Testamente kalder Apostelen en nat / synderlig for
hedningene (eblandt huilcke de Komere da ocsaa wore) for di Gud lod dennom
15 den tÿd gaa blindeligen for seg heden vden Guds ord / low og regimét / effter
deris egne blinde sind / skiel og mørcke hedenske forstand.

II. Ocsaa wore iøderne den tÿd sand helliged oc salighed fiermere / der de
hadde ickun løfft / iæt oc tilsaffn om deres tilkommende Christo / wdi mørcke
20 ord / figurer / sprog oc paraboler (endog de trode der paa) end nu siden han
wor kommen nærwerendes til stæde / oc lod nu Euágelium predickes lydeligen
for alle til synders forladelse oc salighed.

III. Thij ligner han oc denne tÿd vnder det ny Testamente wed en liysende dag/
25 som klarligenaabenbarer den framfarne vgudelighed / oc Guds vbegribelige
naade oc godhed ÿ Christo Jesu bode for iøderne oc hedninge / saa máge som

icke wille staa ÿ sitt eget liyff.

- 30 III. Saa raader han oc / at wÿ ey skulle nu lenger sowe oc were forsømelige wed
denne naadens predicken / men waage op oc see oss om / huad wÿ hertil haffue
weret / vnder mørckhedsens første diefflen / oc hwad wÿ her effter mue worde
/ vnder liysens oc retferdighedsens første Christo.
- 35 V. Han formaner oss ocsaa / att wÿ nu skulle lade att giøre / det wÿ pleyede aff
vforstandighed / der wÿ saa wandrede / ÿ mørcke / Men døde kiødet med sine
gierninger / Oc tage oss saadanne dygdelige fromme oc retferdige gierninger for
/ huilcke wÿ tørffue tryggeligen were wed dagen bekende.
- 40 VI. Retferdighed oc fromhed med alle andre dygder kaller han liysens waaben /
att betegne den sicht oc orlog som liysens børn skulle altýd wisseligen wente seg
emod syndens syndsens mesterman oc mørckhedsens børn.
- 45 VII. Tre honde synder raader han oss synder ligen fraa / der werdsens børn
øffue seg allermeest wdi / Legomlig offuerflødig kræsenhed wdi thæring. Hÿn
sielfraadendes løssachtighed wdi vtuchtit stiørsthed / oc vtemmelig kiødelig
welløst Oc had / som allting forderffuer med kiff/krig oc mord.
- 50 VIII. Twert emod lærer han oss icke med e en eller tho dydger att prydé oss /
Men at wÿ skulle beklæde oss med Christo Jesu sielff / aff Guds naade iføre oss
hannó med alle dygder oc fromhede som hannom fylle / wore io fram oc fram /
indtil wÿ naa hannom det næste mueligt er / saa lenge at døden kommer / oc
giør oss til eet med hannom wdi en fuldkommelig retferdighed.
- 55 IX. Dog formener han oss icke att røchte oc opholde legomm et med bequem
føde / oc anden nødtørftig ophold / der som wÿ ellers icke tiæne det til en
kiødelig welløst / effter sin syndelig begiæring / men for en trang oc vmistende
nødtørftighed.
- 60 **Euangelium scriffuer S. Mattheus Euangelista Cap. XXI.**
- DEr Jesus med sine discipler lackede nu hart af Dierusalem/ oc wor kommen
emod Bethphage heden til olibierget. Da wdsende han thoo discipler og sagde til
dennom / gaar heden ÿ hÿn by som ligger ret for eder oc strax finde ÿ der ett
65 asen bondet / oc en fole der hoss / løser dennom/ oc fyller meg dennom hÿd.

Oc der som nogé tal eder noget til / da siger / att herren haffuer dennom behoff
/ saa lader han dennom wel strax fare. Men det er alt sammen skeed / paa det att
det motte fuldkommes som tald wor wed Propheten / saa sigendes / Siger den
70 daater Zion / see dýn Konge kommer deg spagferdig / oc rider paa ett asen / oc
ett træl boret asens fole. Der ginge disciplene heden / oc giorde lige som Jesus
hadde befalet dennom / De lidde asenet fram / oc folen med / de lagde deres
klæder paa dennom / oc satte hannom saa paa asenet. De mange aff almuen
bridde deres klæder paa wæyen / Somme bygge oc grene wdaff træne oc strydder
75 paa wæyen. Men almuen som bode ginge for / oc fulde bag effter / raabte oc
sagde / Ah lække faa den Dauids sön / welsignet were han som kommer ý
Herrens naffn Ah saa han lække wdi det høyeste.

Att Jesus hadde nu her til dags altýd weret til foeds / oc giort seg dog storr
80 vmage med idelige oc lange reyser / oc hwerken han pleyede att ride eller age /
der Euangelisterne noget scriffue om / oc han nu setter seg op att ride / meer
end han wor won. Det skede icke aff nogen lisenhed eller ladhed / att hannom
skulde haffue kiedes wed reysen / oc ey gide gaad nu saa wel som tilforn efferdi
han hadde endnu saa wel willie till att trælle oc tiæne som tilforn / saa som det
85 allermeest paakende strax VI. Dage her effter. Ocsaa hadde han nu saa got som
eend syn reyse / Thi han wor nu kommen hard ad Hierusalé / siger bode Matth.
Oc Marcus / indtil Ollibierget / som laa der strax wden forstaden. Men det
wilde han giøre / Bode sine wenner til en fortrøstning oc en styrckelse wdi troen
/ Ocsaa sine vwenner saa got som til en tradtz oc en ydermere bewisning / at
90 alting skulle gaa effter hás willie / naar han wilde io haffnet der til / att han da
wel kunde were myndig oc mectig nog til at giøre hwad hannom løftede.

Thij det er icke nogen føye wÿssdom oc myndighed der han her lader seg
bemercke med / at han saa myndeligen wdsender sine thoo disciple til ett aff de
95 fleck og smaa byer der laa rett for dennom (hwordane der lowe mange wden for
Hierusalem scriffuer Josephus) oc siger dennom det for wist / at de skulle finde
ett asen staaendes bondet med sin fole / att de dennom bode skulle opløse / oc
fylle dennom til hannom endog det wor fremmede gods / der han inthet hadde
kostet paa / han dog kende seg en Herre offuer dennom / saa wel som offuer alt
100 andet / naar hannom ellers løstede att bruge sit herredom oc macht.

Han gaff dennom ocsaa tilkende / att der wilde komme giensigelse paa / men
naar æyerman den finge att høre / att herren hadde dennom behoff oc wilde
holde paa dennom / da skulde han wel lade seg nøye oc lade fylle dennom

wden all gienhold / som Sanct Marcus oc scriffuer att steed er. Framdels / at
folen der han oc reed / wor aldrig themder eller bereden / Men wor wild oc
vsaltet / oc lod seg lige wel ride oc reghere aff Jesu. Jtem att han gaff seg oc
tilkende att haffue saa den hele skare oc almow ý sin hond / att nu han wilde
110 haffue denne føye høytýd / da lader seg hwer findes welwillig til att loffue oc
prise hannom med ord oc gierning / wurdendes ey hwem det er med eller emod
/ Oc fuldkóme saa det som screffuet stod / Psal. VIII. Aff hýne onge oc diende
børns munde haffuer du bestilled en mechtig loff. Oc paa det sýste / der han
wor kommen indi templen / hwor weldig oc huor myndig há raade offuer
115 dénom / som der samme stæds købsloe han dreff dennom med macht der wd /
Oc ingé torde giøre hannom modstand.

Huilket alt sammen ý sandhed wor hanss disciple oc alle dennom som hannom
elske en storr drabelig styrkelse wdi troen / der de motte lade seg trøste wdaff /
120 siden der han wor kommen vnder korssens forsmælighed / at de ey torde
mistrøste oc falde wdi mishaab / naar de sowe døden faa macht offuer hannom
saa wýsligen oc saa weldeligen at raade oc reghere offuer alt det hannom løfter.
Der aff motte oc wel hanss fiende grebet forstand / oc taget sind til seg att de
hadde gruet oc forfæledes for / at legge saadan en person for had / som saa
125 weldeligen gick saadanne store stycker igienom / att det saa löckedes hannom
alt det han sloo paa effter Prophetiens lydelse Jere. XXIII. Men der som de der
inhet wilde lære wdaff / da ere de dog der med bleffne vorsagelige / att de sowe
oc wilde icke see / hørde oc wilde icke høre / Oc med egen willie bleffue
vlærafftige wdi deres haardnackede blindhed.

130 Men den ypperste howedsag / hwi Jesus wilde nu med saadá høytýd paa det
siste emod sin død indride wdi denne kongelige stad hierusalem / wor denne /
som S. Mattheus siger / att scrifftten motte fuldkommes / oc at han med samme
indridning wilde betegne sin naadelig indridning wdi det sande Hierusalem Ja
med hwad fadzone oc stickelse han kommer indi sitt rette aandelige rige / som
er den sande hellige Christne kircke / hwor han wil raade oc reghere wdi
retsindige oc sande Christne menniskers hiärter / formiddels sin rette kongelige
spýr / som er hanss hellige ord oc Euangeliun. Huilcken aandelig Christi
tilkommelse oc indridning wdi sit rige / den hellige Prophet Zacharias klarligen
140 bescriffuer med desse ord / som S. Mattheus her rører oc indfører / oc ord fraa
ord / lyder texten Zacha. IX. Frøgde deg saare du daater Zion / wer gladfør du
daater Hierusalem. See dýn Konge wil sielff komme deg retferdig oc frels /
ælendig oc ride des paa ett asen / oc paa en ong asenfole.

See lige som Propheten gjør seg til en Euangelist ý det gamle Testament / oc
 forkynder denne hederlige oc ærefulde Konges tilkommelse før end han kom /
 Saa gjør S. Mattheus mange Euangelister ý det ny Testament Oc beder denom
 forkynde for dem hellige kircke / att henne er nu weyerfaret / det som henne
 150 lenge haffuer weret loffuet. Lige som han wilde saa sige / Gud haffuer lenge
 siden hafft ý sinde at han wilde sende sin són her neder / oc lade den ærafftige
 Herre indride Zion til alle Guds wdwlde / denom alle til frøgd oc salighed /
 derfor lod handet da forkyndes aff en mand / fortyden wor icke end da
 kommen / att det skulle lyde for mange folkes ørne / thi gjørdes der oc icke
 155 mange predickere behoff til. Mé nu er týden kommen / han er nu alrede
 opstigen / oc rider her ind / see der kommer han hwer mód til gaffn oc gode /
 frøgd oc ewige glæde. Nu mue her alt mange Euangelister till som dette kunde
 forkynde offuer alle werdsés ender / fordi denne prisfulde konge wil ey nu were
 saa snæffrt bonden / att han skulde lade seg indlycke ý den iødeske synagoga /
 160 oc were deres alene / oc ingen were kommen til gaffn wden denom / mé hýn
 naadeløse oc Gudsløse Hedenskaff skal alt ocsaa worde deelafftig ý hannom / oc
 alle honde folck skulle komme vnder hanss rige oc regimenter / oc worde borgere
 wdi hanss aandelige Zion oc Hierusalem / boo fredsommelige vnder hanss
 beskytning oc beskermelse / som Esaias haffuer forkyndet Cap. IIII. Oc S.
 165 Pouel ydermere forklarer Gal. IIII. Oc Ephe. II

Ocsaa er det aff Guds synderlig mildhed oc medynck att han kalder oss (saa
 mange som høre til dette Zion) sine kiære dötter / med huilcket han giffuer sitt
 faderlige hiärte emod oss offuerflødelig tilkende / at han holder oss for sine
 170 kiære børn / oc saadane børn som pleye att holdes klenlig oc kræselig. Ydermere
 giffuer Propheten tilkende / at her merckes oc vnderstaas alt nogen merckelig
 storr tingest med denne indridning / effterdi han siger saa / see. Der paa maa
 man io formerke oc begribe at her er noget synderligt vnder / som icke er tilforn
 almindelig hørd. Oc det er saa got som han wil opwecke sine tilhører aff søffne /
 175 oc bede dénom waage op / were wockere / oc giffue acht paa predicken / Som
 han wilde saa sige / Man haffuer nu lenge lýd effter att Messias motte komme
 see / nu er han kommen / endog wdi saa vkendelig en skabning / att menniske
 skulle neppelig holde hannom for den han er / for den frémede form oc
 forachtelige person

Kilde

Manuskript modtaget fra Det danske Sprog- og Litteraturselskab v. Bjørn Kornerup, Kbh., 1934

Kildetype

Dokumentation i bogværk

185

Tags

1. søndag i advent, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-tausens-praediken-1-sondag-i-advent>

190

195

200

205

210

215

220